

**Наукові тексти різних
жанрів: властивості і
структур по-сміслові
компоненти**

Текст (від лат. *textum* - сплетення, побудова, зв'язок) являє собою знаково-мовну реалізацію деякої системи інформації. Його можна розглядати як деяку лінійну послідовність знаків, що задана деякими культурними кодами. Залежно від характеру цих кодів тексти можуть бути:

- письмові (алфавітні, піктографічні, формульно-математичні та ін.),
- усні,
- технотронні, що задаються за допомогою засобів радіо, звукозаписові, машинної пам'яті тощо.

Основними ознаками тексту є:

- *зв'язність;*
- *цілісність;*
- *членованість;*
- *інформативність;*
- *завершеність.*

Елементи і компоненти тексту поєднуються такими видами зв'язку:

- контактний - пов'язані елементи знаходяться поряд;
  - дискантний - здійснюється на відстані: об'єкт, що згадувався в першому абзаці, знову стає предметом уваги в наступних абзацах, через певну кількість речень іншого змісту;
  - ланцюговий або послідовний - певний елемент попереднього речення стає вихідним пунктом для наступного і вимагає подальшого розгортання думки;
  - паралельний - речення граматично рівноправні. Характерна ознака цього зв'язку - єдність видочасових форм присудків;
  - перспективний - вказує, про що мовитиметься далі;
  - ретроспективний - певний фрагмент тексту вимагає від адресата пригадування змісту попередніх частин.
-

За способом репрезентації тексти поділяються на письмові, усні та друковані.

Усне мовлення – це слухове сприймання певної інформації.

До усного ділового мовлення ставляться такі вимоги:

- точність у формулюванні думки, не двозначність;
- логічність;
- стильність;
- відповідність між змістом і мовними засобами;
- відповідність між мовними засобами та обставинами мовлення;
- відповідність між мовними засобами та стилем викладу;
- вживання сталих словосполучень;
- різноманітність мовних засобів;
- нашаблонність у побутові висловлювання;
- доречність;
- виразність дикції;
- відповідність інтонації мовлене вий ситуації.

Писемне мовлення — це універсальний засіб спілкування людей.

Писемне мовлення спирається на усне і є вторинним.

У писемному мовленні точніший добір лексики. Тут вживаються різні терміни, професійна й загальноповживана лексика тощо. Не вживаються нелітературні слова, лайливі, територіальні. З діалектної лексики добираються лише найцінніші життєво необхідні слова і граматичні форми.

У писемному мовленні використовуються складні речення, різні форми сурядності й підрядності, відокремлення, вставні слова тощо.

Одиницею писемного мовлення є текст. Його поділяють на абзаци, що логічно пов'язані один з одним.

Виокремлюють два основні *види* тексту - монологічний і діалогічний.

Монолог — компонент художнього твору, що становить мовлення, яке звернене до самого себе чи інших (мовлення від 1-ї особи), на відміну від діалогу.

Діалог (dialog) — двосторонній обмін інформацією (розмова, спілкування) між двома людьми, людиною та ЕОМ в вигляді питань та відповідей.

Одним із типів оформлення текстів є анотування і реферування.

- Анотація – це короткий стислий виклад змісту книги, статті; викладаються найголовніші моменти наукового тексту своїми словами або з використанням речень з тексту.
  - Реферат – це вид наукового тексту, що комбінує тексти одного чи кількох різних авторів, але на одну і ту саму тему.
  - Конспект (від латинського “огляд”) – це короткий виклад запису змісту якогось твору або усного викладання.
  - **Рецензія** – відгук, розбір та оцінка художнього (літературного, театрального, музичного, кінематографічного та ін.), наукового або науково-популярного твору; жанр літературної критики та газетно-журнальної публіцистики.
-

Анотації

Правила написання анотацій до статей

- Коротка характеристика представленого першоджерела не повинна переказувати його зміст. Не можна переносити в анотацію пропозиції або фразу із статті.
- Цифри, таблиці, внутрітекстові виноска тут недоречні.
- Перед тим як писати анотацію до статті, варто знати, що матеріали, які в ній не згадуються, наводити не потрібно. Це зайва інформація.
- Якщо заголовок статті не розшифровує її тему, мету, предмет дослідження, треба це зробити в анотації.
- Підсумки роботи описуються точними і гранично інформативними фразами.
- Доречно згадати виявлені в процесі роботи закономірності та взаємозв'язки, підкресливши їх новизну.
- Мова анотації повинна відповідати науково-технічному стилю, бути простою, чіткою і лаконічною. Неконкретні формулювання, ввідні слова тут повинні бути виключені.

Реферат

Структура реферату:

Вступ - обґрунтовується актуальність теми, її особливості;

Розділ 1 - наводяться основні теоретичні, експериментальні дослідження з теми; визначається сутність проблеми, основні чинники, що зумовлюють розвиток явища або процесу, який вивчається.

Розділ 2 - дається поглиблений аналіз сучасного стану процесу або явища; особлива увага приділяється виявленню нових ідей та гіпотез,

Висновки - подаються узагальнені, ідеї, думки, оцінки, пропозиції науковців.

Список літератури - включають публікації
Додатки (формули, таблиці, схеми).

Конспект

Існує два основних способи конспектування — прямий і опосеред

Прямий спосіб конспектування — запис інформації, який відбувається під час її викладу. Цей запис подається у скороченому вигляді. Найбільш притаманний для записування лекцій, виступів, семінарів що проходять в усній формі. кований.

Опосередкований спосіб конспектування — запис матеріалу, який здійснюється після прочитання, осмислення і логічного реконструювання тексту-джерела.

Структура рецензії

- тема або найменування рецензованої роботи;
- її автор;
- актуальність і правильність обраної теми;
- вдалість огляду літератури;
- використання системи доказів;
- повнота розкриття проблеми;
- результати аналізу економічної доцільності, якщо необхідні;
- наявність чітких висновків;
- використання наукового апарату;
- якість оформлення роботи;
- недоліки, що є в роботі;
- висновок про можливість допуску роботи до захисту (або надання іншого права).

Особливості мови наукових текстів.

- 1. Використовується загальнозрозуміла, нейтральна, нормована міжстильова лексика та відповідна термінологія.
  - 2. Вживаються слова з абстрактним значенням.
  - 3. Використовуються вмотивовані слова.
  - 4. Вживається іншомовна лексика.
  - 5. Специфічно вживається категорія роду.
  - 6. Числівники пишуться цифрами, але, де треба, розшифровуються в дужках.
  - 7. Вживаються відповідні займенники.
  - 8. Використовуються розповідні речення та інфінітивні конструкції.
  - 9. Часто вживаються стійкі словосполучення, інколи вони є термінами.
  - 10. Часто використовуються прийменникові конструкції.
-

Дякую за увагу